

Handläggare
Reuter Dahl Karin

Datum
2015-06-04

Diarienummer
AMN-2015-0246

Regeringskansliet: Remiss - PM Förslag till avskaffandet av fritidspeng i socialtjänstlagen (2001:453)

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämnden föreslås besluta

att som svar på PM Förslag till avskaffande av fritidspeng i socialtjänstlagen (2001:453), till Socialdepartementet avge upprättat förslag till yttrande innebärande att nämnden ställer sig positiv till förslaget

Sammanfattning

Socialdepartementet har skickat ut ett PM med förslag att avskaffa fritidspeng i socialtjänstlagen (bilaga 1) för yttrande. I förslaget framgår att regeringen kommer föreslå att medlen som använts till fritidspeng istället avsätts till att höja riksnormen för barn. Arbetsmarknadsförvaltningen delar Socialdepartementets uppfattning att barn i ekonomiskt utsatta familjer ska ha möjlighet att utöva fritidsaktiviteter i som andra barn. Det är positivt att avskaffa fritidspengen till förmån för att höja barndelen i riksnormen då en höjning av riksnormen innebär en ekonomisk förstärkning till fler barn, ett ökat självbestämmande för individen och en större likvärdighet över landet. Dock finns oklarheter om de ekonomiska konsekvenserna för kommunen. Förvaltningen förutsätter att kommunen kompenseras för de ekonomiska konsekvenserna som förändringarna medför.

Ärendet

Socialdepartementet har fått i uppdrag att ta fram ett förslag om att avskaffa fritidspengen i socialtjänstlagen (2001:453). Sedan 1 juli 2014 finns det i socialtjänstlagen bestämmelser om ersättning till barns fritidsaktiviteter. Bestämmelserna innebär att hushåll med barn i årskurs 4-9 har rätt till ersättning för fritidsaktiviteter (fritidspeng) om hushållet vid ansökan har försörjningsstöd och haft försörjningsstöd under minst sex månader under den senaste tolv månadersperioden. Barnets fritidsaktiviteter ska vara regelbundna, ledarledda samt främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap. Fritidspengen kan uppgå till högst 3 000 kr per barn och år.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2015 att de medel som avsatts för fritidspengen istället skulle användas för att finansiera en höjning av barndelen i riksnormen för barn i åldrarna 7-18 år. I 2015 års vårproposition har regeringen aviserat att man i budgetpropositionen för 2016 kommer att föreslå att bestämmelserna om fritidspeng upphör att gälla från 1 januari 2016 och att medlen istället avsätts för att höja riksnormen för barn.

Arbetsmarknadsnämnden har i sina riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt framhållit barnperspektivet vid bedömning av rätt till bistånd. Ett område där särskild hänsyn tagits till barnens behov rör bistånd till fritidsaktiviteter och rekreation. Barn i ekonomiskt utsatta familjer är sårbara och löper en större risk att leva i ett utanförskap. Socialtjänstens stöd och insatser inom försörjningsstödsområdet kan på ett konkret sätt stärka skyddsfaktorer i barn och ungas utveckling. När det gäller insatser direkt riktade till barnen kan organiserade fritidsaktiviteter vara en relevant skyddsfaktor i flera aspekter.

En höjning av barndelen i riksnormen innebär att fler barn i ekonomiskt utsatta familjer får en ekonomisk förstärkning, vilket är positivt för familjen och barnen. En höjning av normen når familjen redan vid första tillfället ett hushåll beviljas försörjningsstöd till skillnad från fritidspengen som familjen kan ansöka om efter att ha uppburit försörjningsstöd i minst sex månader. Fritidspengen har också begränsningar i ålder jämfört med den aviserade normhöjningen som berör ett större åldersspann av barnen.

En höjning av barndelen i riksnormen ökar självbestämmandet och frihet för individen att välja fritidsaktivitet. Det är positivt då en höjd norm bättre överensstämmer med intentionerna i socialtjänstlagen och dess principer om individens ansvar och självbestämmande, jämfört med fritidspengen som innebär vissa begränsningar i vilka fritidsaktiviteter den kan användas till.

Utifrån barnperspektivet och möjliggöra för alla barn med långvarigt biståndsmottagande att delta i fritidsaktiviteter har nämnden har i sina riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt bestämmelser att även övriga barn och ungdomar upp till gymnasienivå ska beviljas ersättning för fritidsaktivitet. Samma belopp och regelverk som för fritidspeng gäller övriga barn.

Att regeringen föreslår att höja medlen till idrottsrörelsen och stärka de ideella krafterna är positivt då det ökar tillgänglighetens och stärker förutsättningarna även för andra ekonomiskt utsatta barn och vuxna.

Mot bakgrund av det som ovan presenterats i ärendet och att förvaltningen sammantaget ser positivt på Socialstyrelsens förslag om förändringar framgår att barn- och ungdomsperspektivet har beaktats.

Ekonomiska konsekvenser

I Socialstyrelsens PM finns oklarheter om kommunens ekonomiska konsekvenser med förslaget. Statsbidraget till kommunen kommer att upphöra och även kostnader för fritidspeng. I förslaget framgår inte hur stor höjning av barndelen i normen kommer att bli och i vilken omfattning kommunen kompenseras ekonomiskt. Det är därför svårt att bedöma kostnaderna för kommunen. Förvaltningen förutsätter dock att kommunerna kompenseras för den kostnadsökning som förslaget innebär.

I Uppsala finns i genomsnitt ca 1 080 barn i åldrarna 7-18 som uppbär ekonomiskt bistånd. Ca 80 procent (december 2014) av dem ingår i hushåll som uppburit försörjningsstöd i sex månader eller mer. Fritidspeng har under de första fem månaderna 2015 beviljats till 51 barn (totalt 73 012 kr) och under 2014 till 27 barn (totalt 36 325 kr). Det är dock troligt att fritidspeng beviljats till fler barn under 2014, men att fritidspengen kodats på annat sätt i verksamhetssystemet vilket gör att det inte syns i statistiken. Socialstyrelsen pekar i sin rapport *Fritidspeng för barn i hushåll med försörjningsstöd* på att många kommuner inte kan redovisa uppgifter om fritidspeng eftersom verksamhetssystemen ännu inte stödjer framtagande av data.

Antal barn som skulle kunna få fritidspeng utifrån biståndstid och ålder är ca 471 barn per år (uppgift från kommunens verksamhetssystem december 2014).

Statsbidraget för fritidspeng utbetalas enligt den fördelningsram regeringen fastställt och baseras på Socialstyrelsens register över ekonomiskt bistånd. 2014 erhöll Uppsala kommun 836 000 kr i statsbidrag för fritidspeng och 2015 erhöll kommunen 1 561 000 kr. Således har kommunen ett högre statsbidrag för fritidspeng än vad kostnaderna varit. Socialstyrelsen pekar i sin rapport om fritidspeng att detsamma gäller för drygt hälften av landets kommuner.

Ett förslag till yttrande har upprättats där nämnden ställer sig positiv till förslaget.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Direktör

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2015-05-13

S2015/3614/FST

Socialdepartementet

Enheten för familj och sociala tjänster

Kansliråd Karin Stillerud

Telefon 08-405 34 17

E-post karin.stillerud@regeringskansliet.se

PM Förslag till avskaffande av fritidspeng i socialtjänstlagen (2001:453)

Remissinstanser:

1. Riksdagens ombudsmän (JO)
2. Kammarrätten i Göteborg
3. Förvaltningsrätten i Karlstad
4. Diskrimineringsombudsmannen
5. Konsumentverket
6. Inspektionen för vård och omsorg
7. Socialstyrelsen
8. Myndigheten för handikappolitisk samordning Handisam
9. Barnombudsmannen
10. Statskontoret
11. Skolverket
12. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor MUCF
13. Institutet för social forskning vid Stockholms universitet SOFI
14. Malmö Högskola
15. Arvika kommun
16. Askersunds kommun
17. Bodens kommun
18. Bollebygds kommun
19. Botkyrka kommun
20. Dorotea kommun
21. Gnosjö kommun
22. Gotlands kommun
23. Gullspåns kommun
24. Göteborgs kommun
25. Haparanda kommun
26. Hofors kommun
27. Malmö kommun
28. Mörbylånga kommun
29. Nacka kommun

30. Nykvarns kommun
31. Nässjö kommun
32. Ragunda kommun
33. Simrishamns kommun
34. Stenungsunds kommun
35. Stockholms kommun
36. Södertälje kommun
37. Timrå kommun
38. Umeå kommun
39. Uppsala kommun
40. Vännäs kommun
41. Västerås kommun
42. Åmåls kommun
43. Åtvidabergs kommun
44. Övertorneå kommun

45. Akademikerförbundet SSR
46. Barnens rätt i samhället (Bris)
47. Föreningen Sveriges socialchefer
48. Idéburna organisationer med social inriktning (Forum)
49. Landsorganisationen i Sverige (LO)
50. Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU)
51. Nätverket mot socialt utanförskap
52. Majblommans riksförbund
53. Riksförbundet Frivilliga samhällsarbetare
54. Riksidrottsförbundet
55. Rädda Barnen
56. Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS)
57. Sociala Missionen
58. Stiftelsen Allmänna Barnhuset
59. Stiftelsen Göteborgs Kyrkliga Stadsmission
60. Sveriges Kommuner och Landsting
61. Sveriges Kvinno- och tjejjourers riksförbund (SKR)
62. Sveriges Kulturskoleråd
63. Sveriges Makalösa föräldrar
64. Verdandi
65. Vision

Remissvaren ska

- ha kommit in till Socialdepartementet **senast den 13 augusti 2015.**
- skickas in i elektronisk form både i word- och pdf-format.
- skickas till följande e-postadresser:
s.registrator@regeringskansliet.se och
s.fst@regeringskansliet.se.

Var god ange remissens diarienummer S2015/3614/FST.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

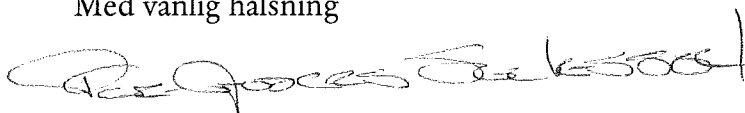
Frågor kring remissen besvaras av Karin Stillerud, Socialdepartementet, telefon 08-405 34 17.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens broschyr "Svara på remiss. Hur och varför?" Broschyren kan beställas från Regeringskansliet, Information Rosenbad, 103 33 Stockholm eller hämtas från nätet: www.regeringen.se Utredningens betänkande finns tillgängligt på regeringens hemsida.

Med vänlig hälsning

Per-Anders Sunesson
Departementsråd

2015-05-13

Socialdepartementet

Enheten för familj och sociala tjänster

Kansliråd

Karin Stillerud

Telefon 08 405 34 17

Mobil 072 530 59 04

Telefax 08 10 36 33

E-post karin.stillerud@regeringskansliet.se

Remisspromemoria om förslag till ändring i socialtjänstlagen (2001:453) avseende avskaffande av bestämmelserna om fritidspeng

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)¹
dels att 4 a kap. ska upphöra att gälla,
dels att 9 kap. 1 § och 16 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

1 §²

Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § eller fritidspeng enligt 4 a kap. 1 § betalats ut obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § betalats ut obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

¹ Senaste lydelse av

4 a kap. 1 § 2014:468

4 a kap. 2 § 2014:468

4 a kap. 3 § 2014:468

² Senaste lydelse 2014:468.

rubriken till 4 a kap. 2014:468.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

16 kap.

3 §³

Socialnämndens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om nämnden har meddelat beslut i fråga om

- ansökan enligt 2 a kap. 8 §,
- bistånd enligt 4 kap. 1 §,
- *fritidspeng enligt 4 a kap. 1 §*,
- vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap. 5 §,
- förbud eller begränsning enligt 5 kap. 2 §,
- medgivande enligt 6 kap. 6 §,
- medgivande enligt 6 kap. 12 §,
- återkallelse av medgivande enligt 6 kap. 13 §,
- samtycke enligt 6 kap. 14 §, eller
- avgifter eller förbehållsbelopp enligt 8 kap. 4–9 §§.

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. En förvaltningsrätt eller kammarrätt får dock förordna att dess beslut ska verkställas först sedan det har vunnit laga kraft.

På begäran av sökanden får verkställandet av beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § senareläggas om verkställandet sker inom ett valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för en ansökan om ersättning för kostnader för barns fritidsaktiviteter som har prövats före ikraftträdandet. Detsamma gäller mål och ärenden om sådan ersättning till dess att målet eller ärendet har vunnit laga kraft.

³ Senaste lydelse 2014:468.

Inledning

En arbetsgrupp inom Socialdepartementet har tagit fram denna promemoria med ett förslag om att avskaffa den s.k. fritidspengen i socialtjänstlagen (2001:453).

Nuvarande reglering

I 4 a kap. socialtjänstlagen (2001:453) finns det sedan den 1 juli 2014 bestämmelser om ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter. Bestämmelserna innebär i huvudsak att hushåll med barn i årskurs 4-9 har rätt till ersättning för fritidsaktiviteter (fritidspeng) om hushållet vid ansökan har försörjningsstöd och har haft försörjningsstöd under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden. Barnets fritidsaktiviteter ska vara regelbundna och ledarledda samt främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap. I 2 kap. socialtjänstförordningen (2001:937) anges bl.a. att fritidspengen uppgår till högst 3 000 kronor per barn och tolv månadersperiod.

Förslag om ändring i socialtjänstlagen

Förslag: Bestämmelserna om fritidspeng i 4 a kap. socialtjänstlagen (2001:453) avskaffas fr.o.m. 1 januari 2016.

Skälen för förslaget: Regeringen avser att i budgetpropositionen 2016 gå fram med förslag om att avskaffa bestämmelserna om ersättning för barns fritidsaktiviteter, den så kallade fritidspengen.

Det är av största vikt att barn i ekonomiskt utsatta familjer har samma förutsättningar att utöva fritidsaktiviteter som andra barn. Fritidspengen betalas ut till barn som lever i hushåll med försörjningsstöd i minst sex månader och enligt vissa angivna kriterier. Den utformning som fritidspengen har överensstämmer dock inte med intentionerna i socialtjänstlagen och dess principer om den enskildes ansvar och självbestämmande. Ett stöd till barn i ekonomiskt utsatta familjer bör istället vara utformat så att det möjliggör för både flickor och pojkar att själv välja hur han eller hon ska spendera sin fritid. En generell förstärkning av det ekonomiska biståndet är därför att föredra. Därmed får också fler flickor och pojkar i ekonomiskt utsatta familjer en ekonomisk förstärkning.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2015 att de medel som avsatts för fritidspengen istället skulle användas för att finansiera en höjning av barndelen i riksnormen för barn i åldrarna 7-18 år. Regeringen har i 2015 års vårproposition aviserat att regeringen i budgetpropositionen för 2016 kommer att föreslå att bestämmelserna om fritidspeng upphör att gälla från och med 1 januari 2016 och att medlen istället avsätts till att höja riksnormen för barn.

Utöver rätten till försörjningsstöd finns dessutom en rätt till bistånd till livsföringen i övrigt vilket innebär att socialnämnden kan ge bistånd till skäligena kostnader för rekreation, om det finns särskilda skäl. Möjlighet finns t.ex. för den enskilde att ansöka om bistånd för att kunna betala en aktivitet i förskott som inte ryms inom en normal månadsbudget.

Det är angeläget att göra satsningar på andra områden i samhället som underlättar för både flickor och pojkar att bedriva en aktiv fritid och inte minst viktigt är att underlätta för barn i ekonomiskt och socialt utsatta livssituationer. Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att ta fram en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan (Dir 2015:46). Utredaren har bland annat i uppdrag att ta fram förslag på hur den kommunala musik- och kulturskolan kan göras mer tillgänglig och jämlik.

De ideella krafterna inom idrottsrörelsen och det breda föreningslivet gör ovärderliga insatser för att engagera och aktivera barn och unga. Regeringen har i vårändringsbudget för 2015 föreslagit att medlen till idrottsrörelsen höjs med 32 miljoner kronor från halvårsskiftet i år och i 2015 års vårproposition aviserar förslag om att avsätta 64 miljoner kronor årligen från och med 2016 för att stärka förutsättningarna för nyanlända barn och ungdomar och vuxna att delta i idrottsaktiviteter.

Parallellt med de här föreslagna lagändringarna bedrivs ett arbete inom regeringskansliet med förordningsändringar avseende riksnormen. Avsikten är att de medel som avsatts för fritidspenget istället används för att förstärka det ekonomiska biståndet.

Ikraftträdande

Det är angeläget att lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt. Förslaget är därför att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2016.

Följdändringar

Borttagandet av bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) om fritidspeng kommer att medföra följdändringar i socialtjänstförordningen (2001:937).

Konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Socialstyrelsen har haft i uppdrag att ta fram statistik över utbetalning av fritidspeng. En första preliminär statistik kommer att publiceras i slutet av maj 2015.

I och med avskaffandet av fritidspengen kommer det bidrag som betalas ut till kommunerna för detta ändamål att upphöra. Samtidigt upphör kommunernas kostnader för fritidspengen, varför förslaget sammantaget inte får några ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Konsekvenser för det kommunala självstyret

Förslaget innebär att ett åliggande för kommunerna tas bort vilket främjar det kommunala självstyret.

Konsekvenser för barnet

Ett avskaffande av fritidspengen utan att samtidigt vidta andra åtgärder skulle minska möjligheterna för barn i familjer med långvarigt försörjningsstöd att delta i fritidsaktiviteter. Parallellt med de här föreslagna lagändringarna bedriver därför regeringen ett arbete med förordningsändringar avseende riksnormen i försörjningsstödet, som innebär en förstärkning av det ekonomiska biståndet. Därmed ges barn som lever i hushåll med tillfälligt behov av försörjningsstöd en ekonomisk förstärkning. Dessa förordningsändringar bör planeras att träda ikraft samtidigt med de föreslagna lagändringarna.

Författningskommentar**Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)****9 kap.****1 §**

Paragrafen har ändrats till följd av upphävandet av 4 a kap., dvs. pga. avskaffandet av bestämmelserna om ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter.

Övervägandena finns i avsnitt Förslag om ändring i socialtjänstlagen.

16 kap.**3 §**

Paragrafen har ändrats till följd av upphävandet av 4 a kap., dvs. pga. avskaffandet av bestämmelserna om ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter.

Övervägandena finns i avsnitt Förslag om ändring i socialtjänstlagen.

Övergångsbestämmelsen

Bestämmelserna om ersättning för kostnader för barns fritidsaktiviteter (fritidspeng) ska upphöra att gälla vid utgången av december 2015. Äldre föreskrifter ska dock fortfarande gälla för en ansökan om fritidspeng som har prövats före ikraftträdandet. Detsamma gäller mål och ärenden om sådan ersättning till dess att målet eller ärendet har vunnit laga kraft. Övergångsbestämmelsen innebär att obehörigen eller felaktigt utbetald fritidspeng får återkrävas även efter lagens ikraftträdande och att bestämmelserna om fritidspeng även fortsättningsvis ska tillämpas i mål och ärenden som avser sådana ansökningar om ersättning som har prövats före lagens ikraftträdande.

Handläggare
Reuterdahl Karin

Datum
2015-06-04

Diarienummer
AMN-2015-0246

FÖRSLAG
Socialdepartementet

Regeringskansliet: Remiss - PM Förslag till avskaffandet av fritidspeng i socialtjänstlagen (2001:453)

Sammanfattning

Uppsala kommun har getts tillfälle att yttra sig över Socialdepartementets remiss rörande avskaffande av fritidspeng i socialtjänstlagen (2001:453). Arbetsmarknadsnämnden, som har ansvar för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt, har fått i uppdrag att besvara remissen. Nämnden ser positivt på förslaget som innebär att fritidspengen avskaffas och barndelen i riksnormen för försörjningsstödet höjs. Dock finns oklarheter kring de ekonomiska konsekvenserna för kommunen gällande en höjning av barndelen i normen. Nämnden förutsätter att dock att kommunerna kompenseras för den kostnadsökning som förslaget att avskaffa fritidspengen och höja barndelen i riksnormen medför.

Avskaffande av fritidspeng

Socialdepartementet har utarbetat ett förslag om att avskaffa den så kallade fritidspengen i socialtjänstlagen. Sedan 1 juli 2014 finns det i socialtjänstlagen bestämmelser om ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter. I huvudsak innebär bestämmelserna att hushåll med barn i årskurs 4-9 har rätt till ersättning för fritidsaktiviteter (fritidspeng) om hushållet vid ansökan har och har haft ekonomiskt bistånd under minst sex månader under de senaste tolv månaderna. Barnets fritidsaktiviteter ska vara regelbundna och ledarledda samt främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap. Fritidspengen ska uppgå till högst 3 000 kr per barn och år.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2015 att de medel som avsatts för fritidspengen istället skulle användas för att finansiera en höjning av barndelen i riksnormen för barn i åldrarna 7-18 år. Parallellt med förslag om avskaffande av fritidspengen bedriver regeringen ett arbete med förordningsförändringar avseende att höja riksnormen generellt för försörjningsstöd. Dessa förordningsförändringar planeras att träda i kraft samtidigt som den föreslagna lagändringen om avskaffande av fritidspeng.

Synpunkter på avskaffandet av fritidspeng i socialtjänstlagen

Arbetsmarknadsnämnden delar Socialdepartementets uppfattning att barn i ekonomiskt utsatta familjer ska ha möjlighet att utöva fritidsaktiviteter som andra barn. Nämnden har sedan

tidigare i sina riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomisk bistånd till livsföring i övrigt utifrån FN:s barnkonvention framhållit barnperspektivet vid bedömning av rätten till bistånd. Ett område där särskild hänsyn tagits till barnens behov rör bistånd till fritidsaktiviteter och rekreation. Barn i ekonomiskt utsatta familjer är sårbara och löper större risk att leva i ett utanförskap. Socialtjänstens stöd och insatser inom försörjningsområdet kan på ett konkret sätt stärka skyddsfaktorer i barn och ungas utveckling. Arbete för tryggad försörjning kan leda till minskade psykiska och känslomässiga problem hos barn, och effekterna kan vara beständiga över längre tid. När det gäller insatser direkt riktade till barnen kan organiserade fritidsaktiviteter vara en relevant skyddsfaktor i flera aspekter. Detta sätter fokus på socialtjänstens möjligheter att underlätta en aktiv fritid för barn och unga.

Med förslaget att avskaffa fritidspeng och höja barndelen i riksnormen kommer fler barn i ekonomiskt utsatta familjer att få en ekonomisk förstärkning, vilket arbetsmarknadsnämnden ser positivt på. En höjd riksnorm ger denna förstärkning redan från första gången ett hushåll beviljas försörjningsstöd jämfört med fritidspengen som familjer kan ansöka om efter att ha uppburit försörjningsstöd under minst sex månader. Fritidspengen har också begränsningar i ålder medan en höjning av normen gäller en större andel av barnen. Uppsala kommun har i riktlinjerna för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt bestämmelser att även övriga barn och ungdomar upp till gymnasienivå ska beviljas ersättning för fritidsaktivitet med samma belopp och regelverk som gäller för fritidspeng.

Även om socialtjänstlagen och socialtjänstförordningen preciserar rätten till bistånd och hur beräkning ska ske har kommunerna stor frihet att utforma vilket bistånd en familj mer generellt kan ha rätt till. Det medför att det finns skillnader i landet och en risk för att likvärdigheten sätts ur spel. Att i riksnormen reglera nivån på försörjningsstödet ger en större likvärdighet över landet.

Nämnden är positiv till att genom en höjning av riksnormen öka självbestämmandet och friheten för barnet och familjen att välja fritidsaktivitet. Fritidspengen innebär vissa begränsningar i vilka aktiviteter den avser.

Att regeringen föreslår att höja medlen till idrottsrörelsen och stärka de ideella krafterna ser nämnden som positivt då det ökar tillgängligheten och stärka förutsättningarna även för andra ekonomiskt utsatta grupper.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

I Socialstyrelsens PM finns oklarheter om vilka de ekonomiska konsekvenserna blir för kommunen. Statsbidraget till kommunerna för fritidspengen tas bort och även kostnaderna för fritidspengen som den nu är konstruerad. I PM:et framhålls att medlen till fritidspengen avsätts för att finansiera en höjd barndel i riksnormen, men inte i detalj huruvida det kommer att täcka kostnaderna för kommunen. Det är därför svårt att bedöma kostnaderna för kommunen. Nämnden förutsätter dock att kommunerna kompenseras för den kostnadsökning som förslaget att avskaffa fritidspengen och höja barndelen i riksnormen medför.

I Uppsala kommun finns i genomsnitt ca 1 080 barn i åldrarna 7-18 som ingår i hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd och således omfattas av en höjning av riksnormen för barn. I december 2014 hade ca 80 % av alla barnhushåll som uppbär ekonomiskt bistånd tagit emot bistånd i minst sex månader, vilket innebär ca 864 barn.

Fritidspeng har under perioden januari till maj 2015 beviljats till 51 barn (totalt 73 012 kr) och under 2014 till 27 barn (totalt 36 325 kr). Det är dock troligt att fritidspeng under 2014 beviljats fler barn, men att fritidspengen kodats på annat sätt i verksamhetssystemet vilket gör att det inte syns i statistiken. Detta med anledning av att kommunen under en längre tid givit bistånd till fritidsaktiviteter utöver riksnorm som då kodades på annat sätt. Antal barn som skulle kunna få fritidspeng utifrån biståndstid och ålder är ca 417 barn per år (december 2014).

Statsbidraget för fritidspeng utbetalas utifrån en schablon. 2014 erhöll Uppsala kommun 836 000 kr i statsbidrag för fritidspeng och 2015 erhöll kommunen 1 561 000 kr. Således har kommunen fått ett högre statsbidrag för fritidspengen än vad kostnaderna varit. Samma förhållande gäller för drygt hälften av kommunerna enligt Socialstyrelsen (rapport *Fritidspeng för barn i hushåll med försörjningsstöd*). Ovanstående siffror visar att fritidspengen nyttjats i lägre grad än vad som var tänkt vid förslagets införande, varför det finns skäl att tro att en höjd riksnorm för barn i större utsträckning når ekonomiskt utsatta familjer än vad man preliminärt kan bedöma att fritidspengen gör.

Arbetsmarknadsnämnden ställer sig sammanfattningsvis positiv till de föreslagna lagförändringarna till förmån för en höjning av barndelen i riksnormen för försörjningsstöd.

Arbetsmarknadsnämnden

Ulrik Wärsberg
Ordförande

Lotta von Wowern
Sekreterare